

A Magyar Pszichológiai Társaság LMBTQ Szekciójának állásfoglalása az anyakönyvi eljárásról szóló 2010. évi I. törvény módosítása kapcsán

A 2020. március 31-én előterjesztett és 2020. április 7-én megvitattott, az anyakönyvi eljárásról szóló 2010. évi I. törvény módosítása kapcsán segítő szakemberekként kötelességünknek érezzük, hogy ezzel a klienseinkre és egész közösségekre nézve egyaránt diszkriminatív tervezettel szemben felszólaljunk. A törvénytervezet elérhető szövegezése alapján nélkülöz mindennemű neonatológiai és fejlődéslélektani alapot, így különösen veszélyesnek tartjuk, hogy látszatra pusztán ideológiai indíttatásból törekszik egy amúgy is rendkívül sérülékeny, kirekesztett társadalmi csoport emberi méltóságához, önrendelkezéséhez való jogának ellehetetlenítésére.

A törvénytervezet szöveges indoklásában a jogalkotó az orvos által megállapított tényként hivatkozik a születési nemre, figyelmen kívül hagyva a születési nem megállapításának a véltnél jóval gyakoribb nehézségeit, ellentmondásosságát. A törvénytervezetben a „születési nem: az elsődleges nemi jelleg, illetve kromoszóma alapján meghatározott biológiai nem”-ként kerül definiálásra, mintha az említett két változó mentén kétséget kizáróan meghatározható lenne minden ember születési/biológiai neme. Tudományos tény, hogy ez nem igaz (pl. az elsődleges nemi jegyek és a kromoszomális háttér utalhat más-más biológiai nemre), ezért elfogadhatatlannak tartjuk, hogy egy születéskor meghozott orvosi döntés határozza meg egy egyén egész életén át tartó jogi nemmeghatározását. A születési nem meghatározásának előforduló nehézségei számos esetben vezetnek olyan tévedésekhez, amelyek a serdülőkori szexuális- és nemi fejlődéskor válnak egyértelművé (pl. interszex egyének/testek esetében), sok esetben csak hosszas munkával helyrehozható pszichés és szociális károkat okozva az érintetteknek. Így különösen fontosnak tartjuk az egyének szabad döntési jogának megőrzését saját nemük meghatározásában.

Továbbmenve számos kutatás demonstrálta, hogy transznemű személyek többsége számára alapvető fontosságú, hogy a születésükkor különböző biológiai jellemzők alapján nekik tulajdonított nem helyett a saját maguk által igaznak megélt és megtapasztalt nemük szerepelhessen hivatalos irataikban, illetve az ezek alapját képező születési anyakönyvi okiratban. Mind a klinikai tapasztalat, mind a kutatási eredmények igazolják, hogy azok a személyek, akik választott nevükkel, önazonosan, megélt nemük szerint élhetik mindennapjaikat (beleértve az állami szolgáltatások igénybevételét), kevésbé érintettek pszichiátriai zavarokban (pl. depresszió, szorongásos tünetek, öngyilkossági gondolatok), nagyobb arányban vesznek igénybe biztonságos egészségügyi szolgáltatásokat, aktívabb állampolgárok, mindezekben keresztül pedig sokkal inkább hasznos, boldog tagjaivá válnak közösségeiknek.

Szakmai álláspontunk szerint azzal, hogy ellehetetlenítik a nem jogi megváltoztatását, tulajdonképpen arra kényszerítik a nemi helyreállítást kereső transznemű és interszex embereket, hogy folyamatos diszkriminációban éljenek. Magyarországon immár több mint három éve eleve ki sem adnak nem- és névváltoztatási engedélyeket, ami önmagában hatalmas tehertétel a nemi helyreállítást kereső egyénekre – velük dolgozó pszichológusokként munkánk során nap mint nap tapasztaljuk ennek a kilátástalanságnak, reménytelenségnek klienseinkre gyakorolt hatását. Mindennemű hátrányos megkülönböztetésnek súlyos negatív következményei lehetnek az egyén, illetve az adott közösség mentális egészségére, életére. Ez hatványozottan igaz akkor, amikor törvényi szinten vannak meg olyan jogokat, amelyek elengedhetetlenek embertársaink boldogulásához. Mindezekre hivatkozva, a klienseink biztonságáért, egészségéért felelős szakemberekként határozottan ellenezzük a tervezett törvénymódosítást.

Budapest, 2020. április 17.